

دانشگاه گنبد کاووس

نشریه "پژوهش‌های ماهی‌شناسی کاربردی"

دوره پنجم، شماره دوم، تابستان ۹۶

<http://jair.gonbad.ac.ir>

بررسی برخی از پارامترهای الکترولیتی سرم و گلبول‌های سفید در خون ازون‌برون‌های *Acipenser stellatus* Pallas, 1771 نوجوان سواحل جنوبی دریای خزر صید شده در استان مازندران

علی حلاجیان^{۱*}، رضوان‌اله کاظمی^۲

^۱ کارشناس‌ارشد سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، موسسه تحقیقات بین‌المللی

تاسماهیان دریای خزر، گیلان، رشت، ایران

^۲ استادیار سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، موسسه تحقیقات بین‌المللی تاسماهیان دریای خزر، گیلان، رشت، ایران

تاریخ ارسال: ۹۴/۵/۲۴؛ تاریخ پذیرش: ۹۴/۸/۶

چکیده

این تحقیق با هدف بررسی گلبول‌های سفید خون و برخی از الکترولیتی سرم ماهی ازون‌برون‌هایی (*A. stellatus*) که در محیط‌های طبیعی در دریای خزر زیست می‌کنند و به روش ترال طی ۵ گشت دریایی از سال ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۰ در سواحل استان مازندران صید شده‌اند، انجام پذیرفت. ابتدا خون ۳۰ قطعه ازون‌برون‌های نوجوان وحشی به کمک سرنگ ۲ سی‌سی استحصال و از آن گسترش خونی جهت شمارش افتراقی و سرم جهت آزمون فاکتورهای الکترولیتی نظیر کلسیم، منیزیم، کلسترول، آلبومین و توتال پروتئین جدا گردید. جهت بررسی و مقایسه آماری، ماهیان به دو گروه وزنی ۱۰ تا ۳۰ g و ۳۱ تا ۵۰ g تقسیم شدند. شمارش افتراقی خون ماهیان نشان داد که لنفوسیت بیشترین و مونوسیت کم‌ترین درصد فراوانی را به خود اختصاص داده بودند. متوسط فاکتورهای یونی بدست آمده از کلسترول، کلسیم، منیزیم، آلبومین و توتال پروتئین سرم خون در گروه اول به ترتیب ۳۳/۱±۵/۷ mg/dL، ۲۴/۷±۱/۶ mg/dL، ۲۶/۸±۱/۸ mEq/L، ۱/۴±۰/۳ g/dL و ۲/۱±۰/۳ g/dL و در گروه دوم به ترتیب ۷۱/۱۴±۲/۴ mg/dL، ۲۰/۶±۰/۸ mg/dL، ۱۷/۴±۳/۴ mEq/L، ۱/۶±۰/۲ و ۲/۲±۰/۲ g/dL بود. نتایج آماری گلبول‌های سفید خون از عدم اختلاف معنی‌دار بین دو گروه نشان داد و بین فاکتورهای یونی کلسترول، کلسیم و منیزیم دو گروه وزنی دارای اختلاف معنی‌داری بود. ولی در پروتئین کل و آلبومین اختلافی معنی‌داری بین دو گروه مشاهده نشد. در مجموع با توجه به نتایج مطالعه حاضر می‌توان چنین استنباط کرد که در محیط‌های طبیعی با توجه به وزن ماهی، اختلاف چندانی بین شاخص‌های خونی اندازه‌گیری شده وجود ندارد.

واژه‌های کلیدی: *A. stellatus*، گلبول‌های سفید، یون، خزر جنوبی

*نویسنده مسئول: alihallajian@gmail.com

مقدمه

ماهیان خاویاری به دلایلی نظیر جثه بزرگ، سهولت در صید، گوشت لذیذ و خاویار مطبوع همواره به‌عنوان گونه‌های با ارزش تجاری مورد توجه هستند. در حال حاضر ۲۷ گونه از انواع ماهیان خاویاری در جهان زیست می‌کنند و همگی در حال انقراض می‌باشند (Dapra *et al.*, 2009; Hallajian *et al.*, 1999). دریای خزر مهم‌ترین زیستگاه طبیعی گونه ازون‌برون (*A. stellatus*) به همراه چهار گونه دیگر از این ماهیان می‌باشد که بیش از ۹۰ درصد خاویار جهان را تامین می‌کند، ولی متأسفانه در سال‌های اخیر به‌دلیل توسعه فعالیت‌های انسانی، شرایط اکولوژی دریای خزر به‌طور جدی مورد تهدید واقع شده که این تغییر وضعیت روند طبیعی زیست‌آزبان بزرگ‌ترین دریاچه جهان از جمله ماهیان خاویاری را مختل نموده است.

خون، حساس‌ترین بافت بدن نسبت به تغییرات ایجاد شده در موجود زنده است و در تحقیقات آبریزان کاربرد وسیعی دارد. از آنجایی که هر گونه ماهی دارای الگوی خونی خاصی است، بنابراین دامنه مطلوب شاخص‌های خونی در گونه‌های مختلف را می‌توان به‌عنوان یک راهنما جهت بررسی بسیاری از بیماری‌ها، نارسائیها و شرایط غیرنرمال استفاده کرد (Flynn *et al.*, 2006; Krayushkina *et al.*, 2002; Martinez- Alvarez *et al.*, 2003). خون‌شناسی ماهی‌ها حدوداً از دهه ۸۰ میلادی شکل علمی و کاملی به خود گرفت و اولین کارها عمدتاً روی کپور ماهیان (Cyprinidae) و قزل‌آلای رنگی-کمان (*Oncorhynchus mykiss*) صورت گرفته است (Serajian *et al.*, 2007).

با توجه به اهمیت ماهیان خاویاری، برای اولین بار در روسیه اطلس خون‌شناسی ماهیان خاویاری توسط ایوانو در سال ۱۹۸۳ ارائه گردید (Kazemi *et al.*, 2012). علی‌رغم اهمیت خون‌شناسی در ماهیان، مطالعات اندکی در ایران روی ماهیان خاویاری وحشی صورت گرفته را می‌توان به تعیین برخی از فاکتورهای خونی مولدین ازون‌برون (Shahsavani *et al.*, 2001)، بررسی مقایسه‌ای فاکتورهای هماتولوژی مولدین تاسماهی ایرانی دریایی و پرورشی (Pourdehghani *et al.*, 1999)، بررسی مقایسه‌ای پارامترهای خونی مولدین وحشی تاسماهی ایرانی (Kazemi *et al.*, 2012)، بررسی خونی و بیوشیمیایی روی فیل‌ماهی و تاسماهی ایرانی و ازون‌برون دریای خزر (Asadi Asadi *et al.*, 2006a; Asadi *et al.*, 2006b; *et al.*, 2009)، مطالعه مقایسه‌ای اثرات محرک‌های ایمنی بر برخی از شاخص‌های خونی، بیوشیمیایی و رشد بچه فیل‌ماهیان پرورشی (Taati *et al.*, 2013) و در خارج از ایران می‌توان به آلن و همکاران (Allen, 2009)، بیکر و همکاران (Baker, 2005)، هورتاس و همکاران (Huertas, 2002) اشاره نمود. اکثر مطالعات صورت گرفته در ایران روی بچه‌ماهیان خاویاری پرورشی بوده ولی با توجه به ارزش و اهمیت تاسماهیان از نظر زیست محیطی و اقتصادی در جهان تاکنون در مورد تاسماهیان جوان طبیعی (وحشی) به خوبی مطالعه صورت نگرفته است. بدین‌منظور

این تحقیق با هدف بررسی وضعیت گلبول‌های سفید خون و مقایسه برخی از پارامترهای الکترولیتی سرم خون ازون‌برون‌های نوجوان که در محیط‌های طبیعی دریای خزر در سواحل استان مازندران از رامسر تا امیرآباد که طی ۵ گشت دریایی از سال ۱۳۸۹ الی ۱۳۹۰ به روش ترال صید شده‌اند، مورد ارزیابی قرار گرفت. بنابراین در این پژوهش سعی شده است تا دامنه طبیعی برخی از فاکتورهای یونی سرم خون این گونه در سن نوجوانی تعیین گردد.

مواد و روش کار

در این تحقیق از ۳۰ قطعه ازون‌برون‌های نوجوان وحشی سواحل جنوبی دریای خزر در استان مازندران طی ۵ گشت دریایی از بهار سال ۱۳۸۹ تا پائیز سال ۱۳۹۰ که با استفاده از روش تور ترال صید شده بودند، بعد از زیست‌سنجی (وزن کل با دقت ۰/۱ گرم و طول کل با دقت ۱ میلی‌متر)، به کمک سرنگ ۲ سی‌سی خون‌گیری به عمل آمد.

گسترش خونی جهت شمارش افتراقی یاخته‌های سفید خون به روش دو لامی تهیه و با گیمسای ۱۰ درصد رنگ آمیزی شد. برای محاسبه درصد فراوانی یاخته‌های مونوسیت، نوتروفیل، ائوزینوفیل، لنفوسیت از خون هر ماهی دو اسلاید و از هر اسلاید ۲۰۰ یاخته به روش زیگزاگ شمارش گردید (Kazemi et al., 2010).

سرم خونی بدست آمده جهت سنجش کلسیم، منیزیم، کلسترول، آلبومین و پروتئین کل، در فریزر ۲۰- درجه سانتی‌گراد نگهداری و سپس در آزمایشگاه به روش رنگ‌سنجی کلرمتریک با دستگاه اسپکتروفوتومتر (مدل UV/VIS – ۶۵۰۵، شرکت Jenway، ساخت انگلیس) و بکارگیری کیت پارس آزمون (ساخت ایران) در طول موج ۵۷۰ نانومتر اندازه‌گیری شد. ماهیان بر اساس کلاس وزنی به ۲ گروه وزنی بین ۱۰ تا ۳۰ گرم (۱۵ عدد) و بین ۳۱ تا ۵۰ گرم (۱۵ عدد) تقسیم شدند. پس از ثبت اطلاعات جهت مقایسه مقادیر فاکتورهای خونی، ابتدا نرمال بودن داده‌ها با استفاده از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف و همگنی واریانس‌ها با آزمون لون بررسی شد. سپس داده‌های حاصل به کمک نرم افزارهای SPSS-14 و آزمون آنالیز واریانس یکطرفه و آزمون توکی جهت معنی‌دار بودن یا نبودن در سطح اطمینان ۹۵ درصد استفاده گردید. برای رسم نمودارها از نرم‌افزار Excel استفاده شد.

نتایج

زیست‌سنجی: نتایج زیست‌سنجی نمونه‌های ازون‌برون (*A. stellatus*) صید شده و گروه‌بندی شده در جدول ۱ و شکل ۱ قابل مشاهده است.

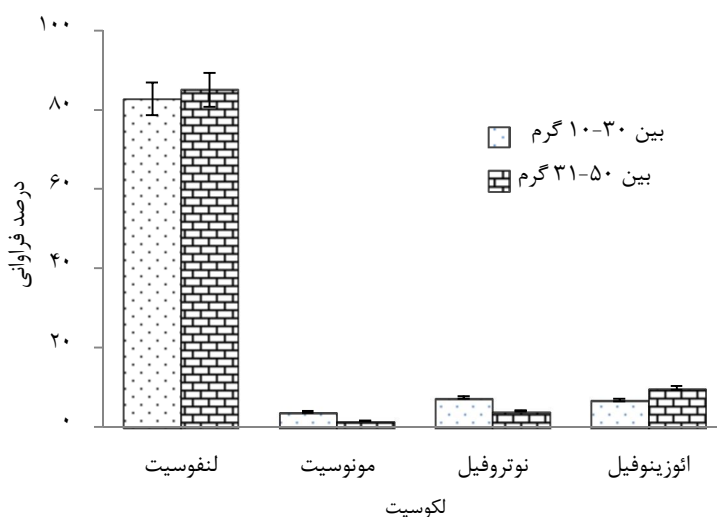
جدول ۱- نتایج زیست‌سنجی نمونه‌های اوزون‌برون (*A. stellatus*) صید شده و گروه بندی شده در دو گروه وزنی بین ۱۰ تا ۳۰ گرم و بین ۳۱ تا ۵۰ گرم

مشخصات	کل اوزون‌برون های صید شده (زیر ۵۰ گرم) (n=۳۰)			گروه وزنی ۱۰-۳۰ گرم (n=۱۵)			گروه وزنی ۳۱-۵۰ گرم (n=۱۵)		
	متوسط	حداکثر	حداقل	متوسط	حداکثر	حداقل	متوسط	حداکثر	حداقل
متوسط وزن (g)	۳۱/۸ ± ۹/۳	۵۰	۱۵/۵	۲۴/۶ ± ۴	۲۹	۱۵/۵	۲۴/۶ ± ۴	۲۹	۱۵/۵
متوسط طول کل (cm)	۲۶/۳ ± ۵/۱	۳۷/۵	۱۶/۱	۲۲/۶ ± ۲/۲	۲۴/۶	۱۶/۱	۲۲/۶ ± ۲/۲	۲۴/۶	۱۶/۱

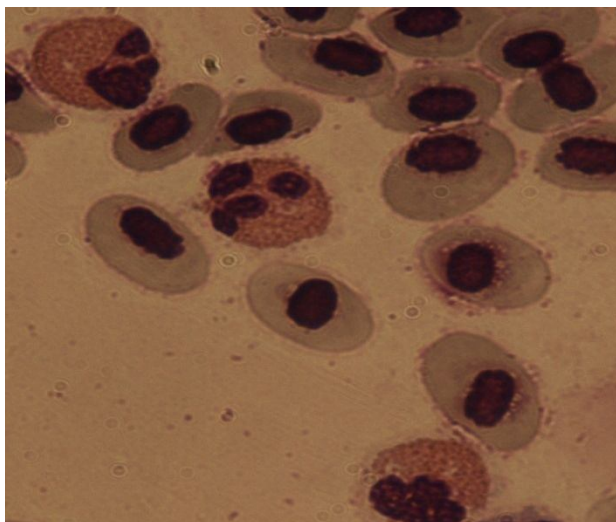
شمارش افتراقی (Diff): نتایج حاصل از شمارش افتراقی لنفوسیت، مونوسیت، نوتروفیل و ائوزینوفیل کل ماهیان و همچنین به تفکیک گروه بندی شده در جدول ۲ و شکل ۲ آمده است.

جدول ۲- درصد فراوانی گلبول‌های سفید خون اوزون‌برون‌های (*A. stellatus*) صید شده در سواحل مازندران (میانگین ± انحراف معیار)

گلبول‌های سفید / گروه وزنی	کل ماهیان (n=۳۰)	گروه ۱ (n=۱۵) (گرم ۱۰-۳۰)	گروه ۲ (n=۱۵) (گرم ۳۱-۵۰)
لنفوسیت	۸۳/۸ ± ۵/۷	۸۲/۷ ± ۶	۸۵ ± ۵/۳
مونوسیت	۲/۸ ± ۱/۹	۳/۷ ± ۱/۸	۱/۶ ± ۱/۲
نوتروفیل	۱۰/۳۸ ± ۳/۹۶	۱۰/۷ ± ۴/۲	۱۰/۲ ± ۳/۸
ائوزینوفیل	۴/۰۳ ± ۲/۲	۳/۷ ± ۲/۰۱	۴/۱ ± ۲/۴

شکل ۱- مقایسه درصد فراوانی گلبول‌های سفید خون اوزون‌برون‌های (*A. stellatus*) نوجوان طبیعی صید شده به روش ترال در سواحل استان مازندران.

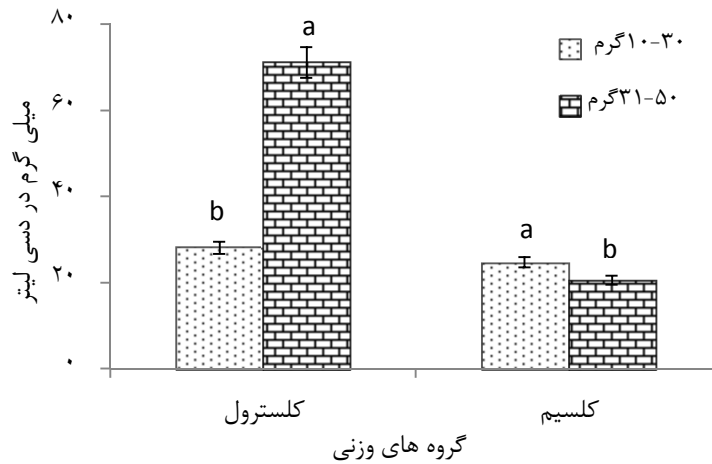
شکل ۲- گلبول‌های سفید مشاهده شده در خون ازون‌برون‌های (*A. stellatus*) نمونه‌برداری شده در دریا: ائوزینوفیل (Eo) و گلبول‌های قرمز (Re) (40X)

جدول ۳- پارامترهای الکترولیتی (میانگین \pm انحراف معیار) و دامنه اندازه‌گیری شده سرم خون ازون‌برون‌های (*A. stellatus*) نوجوان صید شده در سواحل استان مازندران (میانگین \pm انحراف معیار)

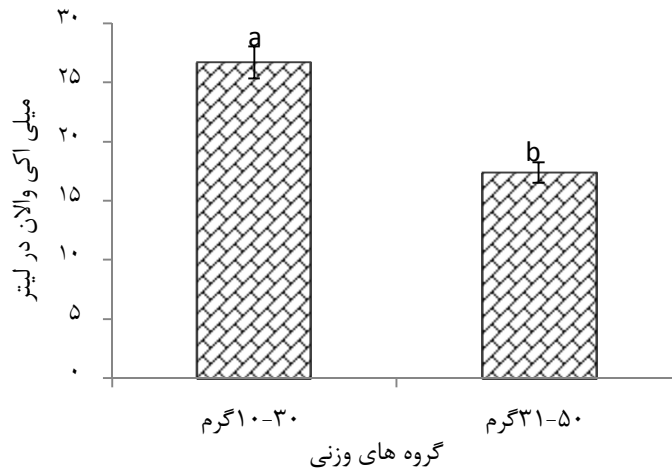
عامل خونی / گروه وزنی	کل ماهیان صید شده (n=30)	بین ۱۰ تا ۳۰ گرم (n=15)	بین ۳۱ تا ۵۰ گرم (n=15)
منیزیم (میلی‌اکی‌والان در لیتر)	۲۲/۱ \pm ۵ / (۱۴/۲ - ۲۸/۴) ۶	۲۶/۸ \pm ۱/۸ ^{a*} (۲۵/۱ - ۲۸/۴)	۱۷/۴ \pm ۳/۴ (۱۴/۲ - ۲۰/۵) ^b
کلسیم (میلی‌گرم در دسی لیتر)	۲۲/۷ \pm ۲ / (۱۹/۹ - ۲۶/۲) ۵	۲۴/۷ \pm ۱/۶ (۲۳/۲ - ۲۶/۲) ^a	۲۰/۶ \pm ۰/۸ (۱۹/۹ - ۲۱/۳) ^b
گلسترویل (میلی‌گرم در دسی لیتر)	۵۲/۱ \pm ۲۰ / (۲۵/۱ - ۷۳/۳) ۳	۳۳/۱ \pm ۵/۷ (۲۵/۱ - ۳۸/۰) ۱) ^b	۷۱/۱ \pm ۲/۴ (۶۸/۹ - ۷۳/۳) ^a
پروتئین کل (گرم در دسی لیتر)	۲/۱ \pm ۰ / (۱/۸ - ۲/۵) ۳	۲/۱ \pm ۰ / ۳۵ (۱/۸ - ۲/۵) ^a	۲/۲ \pm ۰ / ۲ (۱/۹ - ۲/۴) ^a
آلبومین (گرم در دسی لیتر)	۱/۵ \pm ۰ / (۱/۱ - ۱/۹) ۳	۱/۴ \pm ۰ / ۳ (۱/۱ - ۱/۹) ^a	۱/۶ \pm ۰ / ۲ (۱/۳ - ۱/۹) ^a

الکترولیت: جدول ۳ نتایج یون‌های الکترولیتی و اشکال ۳ تا ۵ مقایسه بین گروه‌های وزنی یون‌های اندازه‌گیری شده را نشان می‌دهد. بر همین اساس میزان یون کلسترویل در گروه دوم افزایش معنی‌داری

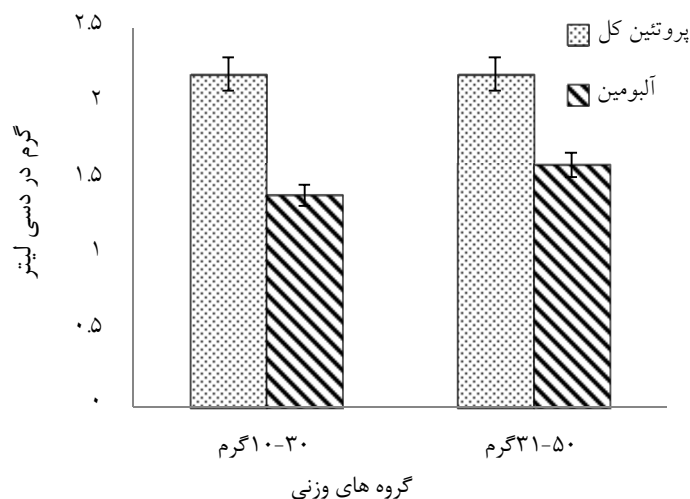
نسبت به گروه اول مشاهده شد ($p < 0/05$). همچنین میزان یون‌های کلسیم و منیزیم گروه وزنی اول افزایش معنی‌داری نسبت به گروه دوم مشاهده شد ($p < 0/05$). ولی نتایج حاصل از فاکتورهای الکترولیتی آلومین و پروتئین کل سرم خون بین دو گروه وزنی ازون‌برون‌ها اختلاف معنی‌داری مشاهده نگردید ($p > 0/05$).

شکل ۳- مقایسه میانگین کلسیم سرم خون ازون‌برون‌های (*A. stellatus*) نمونه‌برداری شده در دو گروه وزنی مختلف

شکل ۴- مقایسه میانگین یون منیزیم سرم خون ازون‌برون‌های (*A. stellatus*) نمونه‌برداری شده در دو گروه وزنی مختلف

شکل ۵- مقایسه میانگین پروتئین کل و آلبومین سرم خون ازون برون های (*A. stellatus*) نمونه برداری شده در دو گروه وزنی مختلف

بحث و نتیجه گیری

اندازه گیری پارامترهای خونی در تشخیص کم خونی، مسمومیت ها، بیماری های عفونی و کمبود مواد غذایی کاربردهای فراوانی می تواند داشته باشد و خصوصیات هماتولوژی در ماهیان می تواند شاخصی از شرایط طبیعی و غیرطبیعی محیط بوده و در گونه های مختلف ماهیان به عنوان یک شاخص مهم ماهی شناسی مد نظر قرار گیرد (Svetina et al., 2006). محققان بر این باورند که عوامل خونی و سرمی در ماهیان مختلف با هم تفاوت داشته و ارتباط زیادی با شرایط محیط زیست، اندازه و سن ماهی، گونه، کمیت و کیفیت تغذیه دارند.

در بررسی گلبول های سفید خون ازون برون های نمونه برداری شده در این تحقیق میزان دامنه لنفوسیت ها ۷۱-۹۷ درصد، مونوسیت ها ۷-۱ درصد، نوتروفیل ها ۱۸-۱ درصد و ائوزینوفیل ها ۱۰-۱ درصد بود، بر همین اساس محققین با انجام شمارش افتراقی، میزان لکوسیت ها در گونه های ازون برون، فیل ماهی و تاسماهی سیبری ۲۰۰ روزه دریافتند که میزان لنفوسیت ها ۷۳/۵-۶۸ درصد و گرانولوسیت های نوتروفیل و ائوزینوفیل به ترتیب ۲۵/۱-۲۱/۸ و ۴/۶-۳ درصد بود که بالاترین میزان آن ها در تاسماهی سیبری گزارش شد و میزان نوسان منوسیت در تاسماهیان را بین ۷-۲٪ نشان داد (Palikova et al., 1999). در مطالعه ای دیگر درصد یاخته های لنفوسیت، مونوسیت، ائوزینوفیل و نوتروفیل در تاسماهی سیبری پرورشی (*Acipenser baeri*) ۲۶ گرمی در گروه شاهد به ترتیب

۸۴/۱۱، ۲/۸۸، ۱/۲۲ و ۱۱/۷۷٪ گزارش گردید (Eslamloo et al., 2012). کولمن و همکاران (Kolman et al., 2000) درصد گلبول‌های سفید خون تاسماهی روسی (*A. gueldenstaedti*) جوان پرورش یافته در قفس با متوسط وزن ۲۱۸ گرم (۱۱ ماهه) در دماهای ۲۶ (ماه ژوئن)، ۲۸ (ماه جولای) و ۱۶ (ماه اکتبر) درجه سانتی‌گراد شمارش شده برای لنفوسیت به ترتیب ۶۹/۵، ۶۸/۹ و ۷۶/۷٪، برای مونوسیت به ترتیب ۱، ۲/۳ و ۲٪، برای نوتروفیل ۱۹/۴، ۱۷/۸ و ۱۶/۸ درصد و برای ائوزینوفیل به ترتیب ۹، ۱۱/۲ و ۶/۲ درصد، همچنین خواجه پور و همکاران (Khajepour et al., 2011) میزان لنفوسیت، مونوسیت، نوتروفیل و ائوزینوفیل در بچه‌فیل ماهیان ۲۵ گرمی را به ترتیب ۶۹، ۲/۶۳، ۲۰/۶۶ و ۷/۳۳ درصد گزارش نمودند. نتایج حاصل از این تحقیق همسو با سایر محققین بود بطوری‌که بیشترین درصد مربوط به لنفوسیت‌ها و کم‌ترین آن مربوط به مونوسیت در هر دو گروه وزنی ازون‌برون‌های نوجوان وحشی صید شده در سواحل استان مازندران بوده است. هر چند تعداد لنفوسیت گروه دوم کمی بیشتر از لنفوسیت‌های گروه اول بود ولی اختلاف معنی‌داری بین دو گروه نشان نداد.

مقادیر یون‌های کلسیم، کلسترول، منیزیم، آلومین و پروتئین کل و همچنین نوسانات این یون‌های کل ماهیان و نیز به تفکیک وزنی در جدول ۳ اشاره شده است. در حالی‌که کاتالدی و همکاران (Cataldi et al., 1998) مقادیر یون کلسیم اندازه‌گیری شده در تاسماهی آدریاتیک (*Acipenser naccarii*) ۱/۱۵ تا ۱/۳ mmol/l و دی‌مارکو و همکاران (Di Marco et al., 1999) میزان یون کلسیم در تاسماهی آدریاتیک را ۲/۱۵ تا ۲/۵۳ mmol/l گزارش نمودند. میزان یون کلسیم اندازه‌گیری شده در تاسماهی ایرانی دریایی (*Acipenser persicus*) ۱/۹۷ تا ۲/۳۸ mmol/l (Asadi et al., 2006b)، در فیل‌ماهیان (*Huso huso*) ۳ تا ۴ ساله پرورش یافته در آب شیرین در جنس ماده و نر به ترتیب ۲/۱۳ و ۲/۳۷ mmol/l (Asadi et al., 2006a)، در بچه‌فیل‌ماهیان ۲۵ g ۷/۹۸ mg/dL (Khajepour et al., 2011) همچنین در تاسماهی روسی یکساله ۸/۱±۰/۵ و در فیل‌ماهی یکساله ۷/۷±۰/۵ mg/dL (Patriche et al., 2010) گزارش گردید. در حالی‌که میزان یون کلسیم اندازه‌گیری شده در ازون‌برون‌های مورد تحقیق به میزان ۲/۲۷±۰/۵ mg/dL به عبارتی ۵/۷±۰/۶ mmol/l نسبت به گزارشات سایر محققین بیشتر بوده است.

غلظت کلسترول اندازه‌گیری شده در تاسماهی ایرانی جوان صید شده در دریا با متوسط وزن ۸۰۰ g ۳/۰۴ mmol/l و برای ازون‌برون جوان صید شده در دریا با متوسط وزن ۷۲۵ گرم، ۳/۵۵ mmol/l (Asadi et al., 2009)، در مولدین تاسماهی ایرانی صید شده از دریا ۱/۰۷ mg/dL (Shi et al., 2006)، در تاسماهی چینی (*Acipenser sinensis*) ۴۵ گرم، ۱/۶۴ mmol/l (Azarin et al., 2012) همچنین در تاسماهی روسی یکساله ۲۰±۹۶ و در فیل‌ماهی یکساله ۱۳/۸±۱۳/۸ mg/dL (Patriche et al., 2010) گزارش گردید. غلظت کلسترول در تحقیق حاضر نیز همسو با گزارش شی

و همکاران (Shi *et al.*, 2006) و آذرین و همکاران (Azarin *et al.*, 2012) به میزان $52/1 \pm 20/3$ mg/dL به عبارتی $1/3 \pm 0/6$ mmol/l بود ولی نسبت به گزارشات اسدی و همکاران (Asadi *et al.*, 2009) و پاتریک و همکاران (Patriche *et al.*, 2010) کمتر بوده است.

مقدار یون منیزیم اندازه‌گیری شده در تاسماهی ایرانی دریایی $2/77$ تا $2/95$ mmol/l (Asadi *et al.*, 2006b)، در فیل ماهی $1/15$ تا $1/15$ mmol/l (Asadi *et al.*, 2006a)، در تاسماهی سفید $1/1$ تا $2/6$ mmol/l (Bullis, 1993) و همچنین در تاسماهی روسی یکساله ساله $1/6 \pm 0/2$ و در فیل‌ماهی یکساله $1/8 \pm 0/2$ mg/dL (Patriche *et al.*, 2010) گزارش گردید. در تحقیق حاضر نیز مقدار این یون $22/1 \pm 5/6$ mEq/L به عبارتی $11/1 \pm 2/8$ mmol/l بود. مقدار بدست آمده نشان از مقدار زیاد غلظت یون منیزیم در این گروه از ماهیان نسبت به مولدین تاسماهی ایرانی گزارش شده توسط اسدی و همکاران (Asadi *et al.*, 2006) و پاتریک و همکاران (Patriche *et al.*, 2010) دارد

مقدار پروتئین کل سرم خون اندازه‌گیری شده در فیل‌ماهیان پرورشی 95 گرم مورد آزمایش در گروه شاهد $1/5$ g/dL (Taati *et al.*, 2013). در بچه‌فیل‌ماهیان 25 تا $2/38$ g/dL (Khajepour *et al.*, 2011)، در تاسماهی‌های 55 گرم، $25/19$ g/L و در تاسماهی‌های چینی 45 گرم، $17/82$ g/L (Shi *et al.*, 2006)، در تاسماهی سیبری پرورشی (*Acipenser baeri*) 26 گرم، $1/89$ g/dL (Eslamloo *et al.*, 2012)، در تاسماهی ایرانی جوان صید شده در دریا با متوسط وزن 800 گرم، $32/22$ g/L، در ازون‌برون جوان صید شده در دریا با متوسط وزن 725 گرم، $27/78$ g/L (Asadi *et al.*, 2009) و همچنین در تاسماهی روسی یکساله ساله $2/6 \pm 0/5$ و در فیل‌ماهی یکساله $2/15 \pm 0/47$ mg/dL (Patriche *et al.*, 2010) گزارش گردید. در حالی که این مقدار در ازون‌برون وحشی مورد پژوهش $2/14 \pm 0/3$ g/dL همسو با گزارشات شی و همکاران (Shi *et al.*, 2006) و طاعتی و همکاران (Taati *et al.*, 2013) و اسلاملو و همکاران (Eslamloo *et al.*, 2012) بوده است.

مقدار آلبومین خون اندازه‌گیری شده در فیل‌ماهیان پرورشی 95 گرم مورد آزمایش در گروه شاهد $0/6$ g/dL (Taati *et al.*, 2013). در تاسماهی سیبری پرورشی (*Acipenser baeri*) 26 گرم، $0/106$ g/dL (Eslamloo *et al.*, 2012)، در تاسماهی ایرانی جوان صید شده در دریا با متوسط وزن 800 گرم، $7/25$ g/L و در ازون‌برون جوان صید شده در دریا با متوسط وزن 725 گرم، $6/85$ g/L (Asadi *et al.*, 2009) گزارش گردید. در صورتیکه این مقدار در ازون‌برون‌های مورد پژوهش $1/5 \pm 0/3$ g/dL بود، با توجه به مستندات هرچه میزان پروتئین کل بالاتر باشد ماهی از وضعیت سلامت بالاتری برخوردار است و از طرفی چون آلبومین به پروتئین کل وابسته است، تغییر در میزان آلبومین بر میزان پروتئین کل تاثیر خواهد گذاشت. البته در برخی موارد کاهش میزان آلبومین بدون

کاهش میزان پروتئین کل به وجود می‌آید، اما در حالت کلی، تأثیر گذاری این دو پارامتر بر یکدیگر معمولاً وجود دارد و همبستگی بین آن‌ها قابل انتظار است.

طبق بررسی‌های صورت گرفته در شمارش افتراقی و برخی از پارامترهای الکترولیتی سرم خون ازون‌برون‌های نوجوان وحشی آب‌های ساحلی استان مازندران به روش ترال در طی سال‌های ۱۳۸۹ الی ۱۳۹۰ در ۵ گشت دریایی صید شده بودند نشان از عدم اختلاف معنی‌دار بین سلول‌های سفید خون و اختلاف معنی‌دار یونی بین دو گروه وزنی این ماهیان بود. اطلاعات بدست آمده شرایط طبیعی ماهی زیر ۵۰ گرم در شرایط دریایی نشان می‌دهد که چنین کمیتی باید با در نظر گرفتن آثار متغیرهای کلیدی همچون حجم بافت خون‌ساز، میزان سرم، عمر سلول‌های خونی، میزان فعالیت‌های فیزیولوژیک، برخی از هورمون‌ها، مقدار غذای خورده شده و استرس‌های محیطی که ممکن است پارامترهای یونی و غیر یونی را تحت تأثیر خود قرار دهد، بر می‌گردد چرا که ماهی در تماس با محیط اطراف خود نسبت به هرگونه تغییر شرایط فیزیکی و شیمیایی که ممکن است بر اجزاء سلولی خون موثر باشد حساس است. بنابراین با توجه به اهمیت ثبت مقادیر طبیعی، فاکتورهای یاد شده می‌تواند تحت عواملی همچون سن، فصل، محیط و غیره دستخوش تغییرات شود، بهتر است این مقادیر به صورت استاندارد در فصول، سنین و مکان‌های مختلف برای این ماهیان اندازه‌گیری شده تا تصویر صحیحی از فیزیولوژی این ماهیان را با ضریب اطمینان بالا نشان دهد.

تشکر و قدردانی

بدینوسیله از کلیه پرسنل و همکاران محترم کشتی گیلان و لنج سی سرا ۲، رئیس و معاونین محترم وقت موسسه آقایان دکتر پورکاظمی، دکتر مهدی‌نژاد و مهندس اژدربور معاون محترم موسسه جناب آقای دکتر عبدالملکی و همکاران محترم در بخش‌های فیزیولوژی و بیوشیمی، مدیریت ذخایر و اکولوژی موسسه و همچنین مسئول محترم آزمایشگاه دکتر فدایی رشت، جناب آقای ملکی به خاطر همکاری‌های صمیمانه‌شان سپاسگزاری می‌شود.

منابع

- Allen P.J., Webb M.A.H., Cureton E., Bruch R.M., Barth C.C., Peake S.J., Anderson W.G. 2009. Calcium regulation in wild populations of a freshwater cartilaginous fish, the lake sturgeon *Acipenser fulvescens*. *Comparative Biochemistry and Physiology, Part A*, 154: 437–450.
- Asadi F., Hallajian A., Asadian P., Shahriari A., Pourkabir M. 2009. Serum lipid, free fatty acid, and proteins in juvenile sturgeons: *Acipenser persicus* and *Acipenser stellatus*. *Comparative Clinical Pathology*, 18: 287–289.

- Asadi F., Hallajian A., Pourkabir M., Asadian P., Jadidizadeh F. 2006a. Serum biochemical parameters of *Huso huso*. *Comparative Clinical Pathology*, 15: 245–248.
- Asadi F., Masoudifard M., Vajhi A., Lee K., Pourkabir M., Khazraeinia P. 2006b. Serum biochemical parameters of *Acipenser persicus*. *Fish Physiology and Biochemistry*, 32: 43–47.
- Azarin H., Imanpour M.R., Taghizadeh V., Shahriyari R. 2012. Correlations between Biochemical Factors of Blood with Biological Characteristics of Gonad and Some Reproductive Indices in Persian Sturgeon, *Acipenser persicus*. *Global Veterinaria*, 9(3): 352-357.
- Baker D.W., Wood A.M., Litvak M.K., Kieffer J.D. 2005. Haematology of juvenile *Acipenser oxyrinchus* and *Acipenser brevirostrum* at rest and following forced activity. *Journal of Fish Biology*, 66: 208–221.
- Bullis R.A. 1993. Clinical pathology of temperate freshwater and estuarine fishes. In: Stoskopf MK (Eds.). *Fish medicine*. Saunders, Philadelphia, pp: 232–238.
- Cataldi E., Di Marco P., Mandich A., Cataudella S. 1998. Serum parameters of Adriatic sturgeon *Acipenser naccarii* (Pisces: Acipenseriformes): effects of temperature and stress. *Comparative Biochemistry and Physiology, Part A: Molecular and Integrative Physiology*, 121: 351–354.
- Dapra F., Gai F., Palmegiano G.B., Sicuro B., Falzone M., Cabiale K., Galloni M. 2009. Siberian sturgeon (*Acipenser baeri*, Brandt JF 1869) gut: anatomic description. *International Aquatic Research*, 1: 45-60.
- Di Marco P., Mckenzie D.J., Mandich A., Bronzi P., Cataldi E., Cataudella S. 1999. Influence of sampling conditions on blood chemistry values of Adriatic sturgeon *Acipenser naccarii* (Bonaparte, 1836). *Journal of Applied Ichthyology*, 15: 73–77.
- Eslamloo K., Falahatkar B., Yokoyama S. 2012. Effects of dietary bovine lactoferrin on growth, physiological performance, iron metabolism and non-specific immune responses of Siberian sturgeon *Acipenser baeri*. *Fish and Shellfish Immunology*. 32: 976-985.
- Flynn S.R., Matsuoka M., Reith M., Martin D.J., Benfey T.J. 2006. Gynogenesis and sex determination in shortnose sturgeon, *Acipenser brevirostrum* Lesuere. *Aquaculture*, 253(1-4): 721-727.
- Hallajian A., Pourkazemi M., Kalbasi M.R., Amini K. 1999. An investigation on the micropyle number in the Ova of the sturgeons in Caspian Sea. *Iranian Journal of Fisheries Sciences*, 1(2): 49-59.
- Huertas M., Gisbert E., Rodriguez A., Cardona L., Williot P., Castello- Orvay F. 2002. Acute exposure of Sibeian sturgeon (*Acipenser baerii*, Brandt) yearling to nitrite: median- letal concentration (LC₅₀) determination, haematological changes and nitrite accumulation in selected tissues. *Aquatic Toxicology*, 57: 257-226.

- Kazemi R., Pourdehghani M., Yousefi Jourdehi A., Yarmohammadi M., Nasri Tajan M. 2010. Cardiovascular system physiology of aquatic animals and applied techniques of fish haematology. Publishing Bazargan. 194 P. (In Persian).
- Kazemi R., Yousefi Jourdehi A., Pourdehghani M., Hallajian A., Shenavar Masouleh A.R., Jalilpour J. 2012. Comparative study of blood parameters in wild *Acipenser persicus*. Journal of Aquatic Animals Rearing and Exploitation, 3: 29-44. (In Persian).
- Khajepour F., Hosseini S.A., Hosseini S.M. 2011. Study on some hematological and biochemical parameters of juvenile Beluga (*Huso huso*) fed citric acid supplemented diet. Global Veterinaria, 7(4): 361-364.
- Kolman H., Kolman R., Krzysztof Siwicki A. 2000. Non-specific defence mechanisms of Russian sturgeon (*Acipenser guldenstaedti* Brandt.) reared in cages. Archives of Polish Fisheries, 8: 181-192.
- Krayushkina L.S., Ponov A. A., Gerasimova A. A., Potts W. T. W. 2003. Changes in sodium, Calcium and magnesium ion concentration in *Huso huso* urine and in kidney morphology. Questions of Ichthyology, 17: 503- 509.
- Martinez- Alvarez R.M., Hidalgo M.C., Domezain A., Morales A.E., Garcia-Gallego M., Sanz A. 2002. Physiological changes of sturgeon *Acipenser naccarii* caused by increasing environmental salinity. Journal of Experimental Biology, 205: 3699-3706.
- Palikova M., Mares J., Jirasek J. 1999. Characteristics of leucocytes and thrombocytes of selected sturgeon species from intensive breeding. Acta Veterinaria Brno, 68: 259-264.
- Patriche T., Patriche N., Bocioc E. 2010. Serum biochemical parameters of juvenile stages of the Ossetra sturgeon *Acipenser guldenstaedti* (Brandt, 1833). Bulletin UASVM Animal Science and Biotechnologies, 67(1-2): 300-303.
- Pourdehghani M., Bahmani M., Kazemi R., Shenavar A.R., Yousefi Jouedehi A., Jalilpour J., Hallajian A., Dejhandian S., Taati R., Zohari F. 1999. Comparative study of hematological studies in wild and farmed *Acipenser persicus*. 15th Congress of Iranian Veterinary, Tehran.
- Serajian Sh., Zamini A.A., Yousefian M., Saeedi A.A., Jafari A. 2007. Comparing of some hematological parameters in Golden grey mullet (*Liza auratus*) fishes in Caspian sea. Journal of Fisheries, 1(4): 11-22
- Shahsavani D., Vosoghi Gh., Khazraiee P. 2001. Determination of some blood parameters in juvenils of *Acipenser stellatus* and *Acipenser persicus* at the southern coasts of the Caspian Sea. Journal of Pajuhohesh and Sazandegi, 14(1): 14-18. (In Persian).
- Shi X., Li D., Zhuang P., Nie F., Long L. 2006. Comparative blood biochemistry of Amur sturgeon (*Acipenser schrenckii*) and Chinese sturgeon (*Acipenser sinensis*). Fish physiology and Biochemistry, 32: 63-66.

- Svetina A., Vrabac L., Belic M., Turk R. 2006. Relation between erythrocyte parameters and stillbirth in piglets. *Veterinarski Arhiv.*, 76 (4): 297-303.
- Taati R., Tatina M., Bahmani M. 2013. Effect of immune inducer immune - aster and immune-Val on blood indices, biochemical and immunological parameters in young reared *Huso huso*. *Veterinary Research*, 2: 175–182. (In Persian).

